

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton. ~
Előfizetési ár: egész évre 28 korona, fél-
évre 14 korona. ~ Egyes szám ára 60 fillér. ~

~ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollegium: ~
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Szocializmus.

Langerlöf Zelma „Az Antikrisztus csodái” című regényének a végén ezeket a szavakat adja a pápa szájába:

„Népmozgalmakat látok, melyek a felebaráti szeretet tüzeiben hevülnek, de gyűlölik Istent. Látom, hogy új örömeket, új bátorságot merítenek ebből az ígéből: Nézzetek a földre! — mintahogy azelőtt attól vártak mindent: Nézzetek az égre! . . . Tudod-e ki az, aki Signorelli festményeiben meggyógyítja a betegeket, megindítja a bővölközőket, leteríti a hatalmaskodókat, a földet pedig paradicsommá változtatja s arra csábítja az embereket, hogy az égről megfélekedzenek? . . . Ki volna más, mint az antikrisztianizmus, a *szocializmus*.”

Valóban a szocializmust úgy fogják fel leginkább — extra et intra muros — mint a keresztyénség ellentétét. A keresztyénség buzgó szolgálói mennydörögnek a nép egyszerű erkölcsseit megrontó szocializmus ellen és a szocializmus apostolai lesajnálják az emberek tudatlanságát és nyomorúságát ápoló keresztyénséget. A kölcsönös ellenszenvet nemhogy enyhítette volna, hanem még jobban kiélesítette a két világot mozgató elvnek összekapcsolását hirdető úgynevezett „keresztény szocializmus”, mely nem vallásos, hanem vallásfelekezeti alapon felépítve, úgy a keresztyénségnek, mint a szocializmusnak egyetemes emberszerető tanításával ellentétbe kerül.

A szocializmus, mint társadalomrendező irányzat, nem a keresztyénségnek, hanem az individualizmusnak az ellentéte. Törekvése az egész társadalom, az egész emberiség lehető legnagyobb boldogságának biztosítása. Tehát szükségképpen harcol minden olyan társadalmi berendezés ellen, mely az egyén érdekét tartja elsőrenden szem előtt, — mely az egyénnek a köz-

rovására érvényesülését lehetővé teszi. Nem akarja elnyomni az egyéni értéket sem, sőt mindenkinek képessége és munkája arányában akar juttatni a javakból. — csak azt nem akarja megengedni, hogy bárki is kedvező születése, különös élelmessége, vagy rendkívüli szerencséje révén kizsákmányolója lehessen a többieknek. A falanszter-rendszer, mely vajamikor a szocializmus ábrándképe volt s mely valóban az egyéniség teljes elnyomására vezetne, ma már egyáltalán nem programja a szocializmusnak. Nem programja a teljes kommunizmus sem. Különösen nem abban a nyers alakjában, ahogyan arról a legalsóbb műveltségű rétegek tanulatlan és munkakerülő tagjai eimeikédnek. Az egyén tulajdonjognak sem elvi ellensége, csak a természetre szánt vagyont nem akarja meghagyni az egyesek kezében s azt akarja megakadályozni, hogy némelyek minden munka nélkül bőségben éljenek, mások meg keserves fáradságuk mellett is sanyarú nélkülözéseket szenvedjenek. Boldogságot és jóllétet akar a földön, — boldogságot és jóllétet nem egyes kiváltságosoknak, hanem minden embernek számára, mivelhogy valójában minden ember egyenlő. Mivel pedig az emberek egyenlők abban is, hogy önzők, uralomra vágyók, egymás elnyomására törekvők, önként a maguk jóllétéből másokat nem részesítetők: azért hirdeti, hogy csak harc, osztályharc útján lehet kivívni a rossz sorsban levők helyzetének javulását s azért akar olyan intézményeket, melyek osztályoknak uralmát egyszersmindenkorra lehetlenné tegyék. És mert az ember ember akkor is, ha elesett, nyomorult, munkára képtelen, — azért akar nagy népjóléti intézményeket, melyek megóvják a teljes elsüllyedéstől, testi-lelki lezüléstől, büntől, nyomorúságtól, éhségtől azokat is, akik munkájukkal a maguk jóllétét nem biztosíthatják. Vagyis a szocializmus azt akarja, hogy ne legyenek éhezők, ne legyenek szenvedők és ne legyenek ingyenelők és buján kéjlegők, ha-

nem minden ember emberi méltóságának megfelelő tisztos jöllétben éljen ezen a földön.

Kell-e nekem e lapban azt fejtegetnem, hogy mit tanít és mit akar a keresztyénség? E lap olvasói jobban tudják nálam, hogy a keresztyénség az emberek közti egyenlőség, az egyenlő istenfiúság tanát sokkal előbb hirdette a szocializmusnál és hogy különösen az evangéliumi keresztyénség az Istennel való közvetlen érintkezésben is teljes egyenlőségét tanítja az embereknek és Isten előtt sem felesleges érdemeket, sem meg nem bocsátható bűnöket nem ismer. Kell-e említenem, hogy Jézus sem tartotta az üdvösségre alkalmas eszköznek a gazdagságot és hogy éppen a reformátoroknak első dolguk volt a nép tanítására és az elhagyottak, szegények gondozására alkalmas intézeteknek állítása. Kell-e mondanom, hogy a keresztyén vallásos tanítás sem az egyén, hanem az emberiség közös sorsára, a közös bűnbeesésre és a minden emberre kiterjedő megváltásra van alapítva és hogy különösen a református tanítás még az örök boldogság elnyerésére sem ismeri el az egyéni életműködést jogosító alappak?

Hogy a szocializmus a földi boldogságot, a keresztyénség meg a földöntúli üdvösséget tartja szem előtt, csak különbség, de nem ellentét. Senki sem állíthatja, hogy a szocializmus el akarja zárni a halál utáni boldogságtól az embereket. Csak már a halál előtt kívánja a boldogságukat. Senki sem mondhatja, hogy a keresztyénség, az igazi, a derűs, emberszerető keresztyénség, az a keresztyénség, melyet Sienkiewicz Quo vadis-ában Péter apostol képvisel, az embereknek nyomorúságát, szenvedését akarja a földön. Csak biztosítani akarja nekik a földön elszünetelt nyomorúságok utánra is az örök boldogságot.

A szocializmusnak, a józan szocializmusnak nincs oka arra biztatni a követőit: ne légy vallásos. Legfeljebb erre: ne elégedj meg a vallásban tanított túlvilági boldogsággal, igyekezzél boldog lenni ebben az életben is. A keresztyénségnek meg nincs oka azt tanítani a híveinek: ne légy szocialista. Csak azt kell tanítani: e földön való boldogulásodat sohase keresd úgy, hogy lelked tisztaságát, az örök boldogság feltételét elveszítsd. Sőt a szocializmus a maga nagy céljait csak akkor fogja igazán elérni, ha vallásos lesz, mert akkor fognak követői minden gonosz indultól tartózkodva, nemcsak a földi, hanem az örök boldogságot is biztosítani akarva, egymás iránt igaz szeretettel minden parancsot önként a legjobban teljesíteni. A keresztyénség meg akkor fogja a maga teljes diadalát aratni, mikor általános jóllét lesz a földön, mert akkor fogja min-

denki érezni, hogy mindnyájan Isten egyenlő gyermekei vagyunk és akkor nem tántorít el Istentől senkit sem a lelkeket rabul ejtő dűskálkodás, sem a büntetendő nyomor, akkor száll le az ég a földre, akkor lesz itt az Isten országa már ebben az életben közöttünk.

Talán nem időszerűen elmondani ezeket most, amikor a szocializmust napról-napra jobban tért hódítani látjuk. Ne ijedjünk meg tőle, ne akarjuk kicsinyhitűségből gátolni a terjedését. Ne elnyomására: megnyerésére törekedjünk.

Megint Langerlöf Zelmától idézek:

„Kerjaitokra vehetnétek ezeket a nagy mozgalmakat, amíg csecsemőhöz hasonlóan pólýában vannak, Krisztus labai elé vezethetnétek s az Antikrisztus belátná, hogy ő csak utánzata Krisztusnak s elismerné urát, mesterét. De ti nem így cselekesztek. Ti az antikrisztianizmust máglyára vetitek, vigyázatok, nehogy az is máglyára vesse benneteket.“

Tárca

Ebredes.

A sötétbe került folyondár kűszik a világosság felé. Falat, kösziklét megrepeszt s nem tud félni a munkától, mert vak ösztön hajtja az élet megújító forrásához.

Talán ha az embernek is csak egy élete lenne, nem tompult volna el ösztöne s nem esnének a benne rejlő öserök mélyebb aluvásba, mint a piramisok alá temetett búzaszemekben. De így, — meglegszik az életből azzal a legkisebbel, amely csak arra elég, hogy testi élete túlhamar össze ne törjék. A másik életet, a lelkét, nem keresi. Él a megszokásnak, a szűk környezetnek, a véletlennek. S elműlik, anélkül, hogy megpróbálta volna önmagát, az embert, megvalósítani.

Söt menekül a világosság elöl, mintha a sötétségre volna elhíva. — Igen, mert szereti a kényelmet. Fél az ébredéstől, mely megpattantja a régi kereteket, újabb mozgást, újabb erőfeszítést, újabb életet kíván. S az ember tud félni a munkától, mert az ösztön üres helyét még nem foglalta el a megvilágosított akarat. Úgy van megalkotva, hogy jobban érezze az anyagi életben jelentkező hiányokat, mint a lelke ürességét. Küzd is ellene sokszor csudálatos türessel. Itten halad, mert élnie kell ennyit s kutatja az egyszerűbbet. A lelki életért azonban nem tesz semmit, mert ott a legegyszerűbb, legkényelmesebb megoldás a tétlenség. Tehát marad durva, idomtalan sáredény, odadobva továbbra is vak lehetőségeknek.

Az ösztönzés kívűlről jön. Apró, szinte öntudatlan kellemetlenségek törnek, lazítják lelkét, mint megmennyi kapavetés. Egyszer csak az előbb nem értett

hívó szó nem pattan többé mereven vissza, hanem nyomot hagy. A lélek ráeszmél az érintésre, — ébredni kezd. Aztán látni névtelen hiányt, érezni ismeretlen, édes szomjúságot.

Most már nem fél a fénytől. Van már benne valami rokon, mely úgy kap utána, mint a kilobbanó láng lélegzet után. Megindul a gyönyörű küzdelem s az ébredő ember most már nem önmagának, a régi embernek fogja pártját, hanem az újnak, akinek kibontakozó körvonalait lassan látni kezdi. Most már nem riad vissza a munkától, hogy megnyissa és táplálja az elhagyott erőforrásokat. Ha elbukik egy küzdelemben, van ereje, hogy újra talpra álljon. Kezdi önmagát, a belső embert megvalósítani, kezd igazán emberré lenni.

Kopott, fájó, drága képek közül eszembe jut egy régi. Sokat emlegetett, nagy városé. Káprázatos, színes pompájú, amilyenbe csak a képzelet tudja varázsolni a nagyon tisztelt, szent dolgokat. Körülötte hullámszik a világ sokadalma. Ott vannak a szegények, alázatosak is. Nekik jut a legkevesebb ragyogás, mert ők vannak leg hátul.

Azután megtanultam, hogy ez a kép nem volt az igazi. Más a középpont, más a fényforrás. Akik innen merítenek „szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk és nem lankadnak el“. S olyan jó tudni, hogy itten már nem a kicsinyek, hanem az ügyefogyottak vannak leghátul...

Ennek a világnak mi lennénk a világosságai. Akarunk-e azzá lenni? Nem, kötelességünk azzá lenni. Meríteni a fényből s aztán másoknak is adni. Vetni minden szellő alá, mint egy könyv címkéjében az a jelképes alak. Háttha a jelen idők jobban megszántogatták a lelkeket? Egy felújított, régi kíséretre, az írni-olvasni nem tudók összetoborzása tárgyában, reményen felül volt az eredmény. A lelkek érezni keztek valami hiányt, — ébredni keztek...

Kiss Lajos.

Közélet

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr!

Éleünk nagy tengerének bérceket szaggató zajgása még mindig óriási hullámokat hajt szegény hazánk felett és e hullám torlásokon nemcsak hazánk hajója, de a mi kis emberi csónakjaink is recsegve, ropogva hanyódnak ide s tova, hol a kemény szirtekbe ütődve, hol meg szennyes iszappal csapkodtatva. És mi úgy is, mint honpolgárok, de úgy is, mint családfők e nehéz napokban remegve bár, de hitünk árbocába erősen fogódzva, evezünk tovább a part felé.

Ki jut itt a roszból minden élő magyarnak, nagy-nak és kicsinynek egyaránt.

A felsőszabolesi református egyházmegye tanító-egyesülete is látva és tudva, hogy egyesületünk örökös díszelnökének, a mi szeretve tisztelt püspökünknek csónakát sem kerülte el az erős orkántól felhajtott hullám

és hogy a csónak bizonyos fokú sérülést is kapott; e végből egyesületünk régi törhetetlen bizalmával és fiúi szeretetével igyekszik magát e most hanyatott csónak árbocához fűzni s ezáltal az evező püspök erejét acélozni.

Isten a mi kövárunk!

Maradtunk Szabolesbákán, 1918 december 31-én
Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úrnak

alázatos szolgája

László Gyula,

tanító-egyesületi elnök.

Nagytiszteletű Szerkesztő úr!

Az elmúlt négy és fél esztendő alatt, amíg a világ-háború dühöngött, a homokkerti református gyülekezet, a fényes debreceni egyház 14 év óta fennálló filiája: felfüggesztette azon kívánságát, hogy a Homokkerten templom épüljön. Mi, ezen gyülekezetnek tagjai, némán tűrtük azokat a hiányokat is, amelyek lelki szükségleteink kielégítése körül a hosszú háború alatt állandóan mutatkoztak. Csak egy esetben jajdultunk fel. Az elmúlt 1918. év elején számos aláírással ellátott kérvényben tettünk panaszt az iránt, hogy a homokkerti községi óvónő, ki más valláson van, ki akar bennünket az óvodából üldözni, ahol ez idő szerint az istentisztelet tartatik. Kérvényünket a debreceni református egyház presbiteriumához és a polgármester főgondnokhoz intéztük. Azóta 1 év telt el és nemhogy intézkedés történt volna, de még válaszára sem méltáltak bennünket. Távol legyen, hogy azzal dicsekedjem, ami kötelességünk, de a homokkerti kálvinista lakosság vallásos és buzgó, megérdemelné a nagyobb lelki gondozást. Ámde ennek ellenkezője történik, mert hol van papunk, hol nincs. Megtörtént igen gyakran, hogy a hívek felgyülekeztek az imaházba és nem volt, aki istentiszteletet tartson nekik. A legközelebbi eset éppen Urunk születésének ünnepe alkalmával történt. De már ezt nem tudtuk megadással tűrni, hanem feikerekedtünk és elmentünk panaszunkkal dr. Baltazár Dezső püspök úrhoz. A püspök úr az ő fennkölt szavaival vigasztaló beszédet intézett hozzánk és megígérte legmesszebb menő támogatását, sőt ezer koronát adott a homokkerti templom építésére. A teadónk most már az lesz: még egyszer megszorgalmazzuk templomunk felépítését a debreceni egyház presbiteriumánál. Ha elutasítatunk! Akkor nem fogunk kérni többet, hanem cselekszünk.

Kész híve

Homokkerti kálvinista.

A templomba-járásról.

(Folytatása és vége.)

A lelkész és családja után legtöbbit vár a gyülekezet példaadás tekintetében az egyház vezető embe-
reitől: a presbiteriumtól. Nem nehéz megállapítani

hogy nem mindenütt felel meg e követelménynek. Több gyülekezetben megfordultam, hol a gondnok csak néha megy templomba, úgyszintén a presbiterek: hol egyik, hol másik. Pedig a gyülekezet tagjai közül első sorban a presbiterekről kellene elmondhatni, hogy buzgó templomlátogatók. Nem, hogy minden presbiter minden alkalommal ott legyen, hanem hogy többször legyenek ott, mint nem és lehetőleg testületileg. Lehetne-e valami kedvezőbb hatással az összesereglett gyülekezet vallásos buzgóságára, mint az, ha minden alkalommal templomba vonulni látja a presbitériumot, — élén a lelkéssel!? E szép szokás a mi gyülekezetünkben már évtizedes hagyomány, melyet másutt is meghonosítani nem lehet jutalom nélküli fáradság. És ez csupán a lelkészen áll; — valamint az is, ha a presbitérium tagjai következetesen elmaradoznak az istentiszteletről.

Szólanom kell valamit a községi előjárásról is, fejtve, ha nagy többségében református. Színmagyar községeinkben rendszeren az, a jegyzővel együtt. Láttam gyülekezeteket, hol az előjárás minden alkalommal megjelenik a bíró vezetése mellett az istentiszteleten s ünnepies eseményben elfoglalja helyét a számára fenntartott első padsorokban. De még több gyülekezetet, hol istentisztelet ideje alatt a község házában pipaszó mellett eszmeeserél az előjárás. Persze, azt mondhatná valaki, hogy vonhatom tárgyam körébe a községi előjárásról, holott az nem egyházi alakulat? . . . Igaz: elismerem. De ez a megkülönböztetés csak elmélet s a valóság az, hogy az előjárás tagjai egyszersmind a gyülekezet tagjai is.

A gyülekezet nagy többsége, a nép, elméleti alapon áll s ha az előjárás megjelenik a templomban, benne nem az egyház egyszerű tagjait, hanem világ feljebbvalóit, valóban az előjárásról látja maga között megjeleneni. S maradhatna-e valaki otthon komolyabb gondok nélkül, ha a bíró s a község minden nagy „gazdája“ a templomban hallgatja az Úrnak ígét? Ki ne restelné az utcán ödöngeni, vagy a kapu-aljban tere-ferélni, mikor „bíró-uraimék“ a templomból vannak hazatérőben?!... Egy szó, mint száz: a községi előjárás megjelenésének, példaadásának kétségkívül nagyobb és jelentősebb hatása van a hívek vallásos buzgóságának fokozása tekintetében, mint sok szép szónak; a szó igen sokszor csak zengő ére és pengő cimbalom.

Ismét elértem ahoz a ponthoz, hol ismét visszatér a régi refrain: igen sokszor a lelkész az oka, ha az előjárás távol van a templomtól. Nem azért, mintha prédikálása nem lenne kielégítő. Erről nem beszélek. Mint fejtegetésem egész folyamán, úgy most is szükségképpen alapnak kell tekintenem azt, hogy nem a lelkész istentiszteleti funkciójában keresendő az oka a templomlátogatás hanyatlásának, különben elvesztené minden alapját arra irányuló törekvésünk, hogy a még meglévő buzgóságot fokozzuk. Tehát a példaadás is csak meddő kísérletezés maradna.

Lelkészi mulasztást abban látok, ha nem igyekezik

e téren baráti beszélgetéssel, buzdítással, meggyőzéssel és példaadó, vonzó egyéniséggel, élő hitével odahatni, hogy bekövetkezzék az óhajtott, rendes, szükséges és üdvös állapot. Pedig igen sokszor nagy fáradságába kerülne elhítegetni e cél érdekében a mustár magvakat, úgy is, mint aki tagja a községi előjárásnak. S tovasiető napjainak mi lehetne méltóbb jutalma, mint az a gyülekezet, melynek minden tagja áhitattal esügg ajakán, mellyel elegyítettlen tisztaságban hirdeti az Isten országának esodás titkait?!...

Kelemen Gyula.

Irodalmi szemle

A debreczeni tudomány egyetem Évkönyvei. A nyomdai munka torlódás miatt a debreczeni egyetem 1915—16., 1916—17. és 1917—18. tanévi Évkönyvei az előző napokban úgyszólván együttesen láttak napvilágot.

Az 1915—16. tanévről szóló kiadvány 232 lapon tíz szakaszban tájékoztat a tanév ünnepélyes megnyitása alkalmával Sass Béla akkori theol. kari dekan által a nagytemplomban elmondott imádságról, a rectori és jogi kari dékani beszédekről, meg az azon tanévi állapotokról és működésről; továbbá az egyetem kormányzatáról, tanácsáról, fejlesztéséről, a doctor avatásokról, népszerű iskolai tanfolyamról, a díszjelvényekről, az ifjúság létszámáról, tanulmányi ügyeiről, az egyesületekről, alapítványokról. Közölve van benne az egyetem alapjának 1915—16. évi költségvetése is. A vaskos füzet záradékában két terjedelmes és kiválóan eszméltető szaktanulmány olvasható. Az egyikben dr. Bernolák Nándor, mint akkori rector értekezik a jog- és államtudományi oktatás és továbbképzés reformjáról (185—206. l.), a másikban pedig dr. Kiss Géza, mint a jog- és államtudományi kar 1915—16. tanévi dékánja tárgyal „A jogszabályok elavulásának problémája a jogirodalomban“ című nagy jelentőségű és aktuális tételről (209—229. l.).

Az 1916—17. tanévi Évkönyv 154 lapon tartalmazza azokat a beszédeket, melyek az azon tanév folyamán az egyetemi közgyűléseken elhangzottak. A kiadvány zömét dr. Láng Nándor rector tanévnitó, tanévzáró és beszámoló beszéde s az ezen utóbbihoz függelék gyanánt kapcsolódó jelentések és mellékletek alkotják. Ezenkívül közölve van dr. Papp Károly bölcsészeti dékán buzdító beszéde az ifjúsághoz, úgyszintén az I. Ferencz József emlékére tartott gyászünnepélyen elmondott rectori emlékbeszéd, továbbá dr. Rugonfalvi Kiss István bölcsészeti prodekan alkalmi beszéde, ily címen: „Magyarország I. Ferencz József alatt“ (53—61. l.).

Az 1917—18. tanévi Évkönyv 67 lapnyi terjedelemben csakis a nélkülözhetetlenül szükséges, mindamelllett kellő tájékoztatást és bepillantást nyújtó tudnivalók közlésére szorítkozott. Tartalmazza dr. Lencz Géza

tanévmegnyitó és tanévzáró imádságát, dr. Erdős József 1917—18. tanévi rector megnyitó ünnepi beszédét a reformáció és a tudomány ama közös alapelveiről, amelyek négy évszázad óta a szellemi világot fejlődésének és tökéletesedésének tényezői valának, és emelre szólva, még évezredekre kihatólag irányító és döntő jelentőségű kánonok maradnak. Ugyanő tömör összefoglalásban ismerteti rectori beszámoló jelentésében mindazokat a nevezetesebb eseményeket és mozzanatokot, amelyek az 1917—18. tanév folyamán történtek. Az egyetemi ifjúsághoz az azon tanév megnyitásakor dr. Zoványi Jenő hittudományi kari dékán által mondott buzdító beszéd a törvénytisztelet és az egyéni önállóság gondolatának hangsúlyozásával mutat iránymutatást az ifjúság egyetemi és majdan közéleti munkásságának.

Mindezeknek az egyetemi kiadványoknak korszerű, izléses és példás kiállításáért Debreczen város és a tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalatát méltó elismerés illeti meg.

Debreczeni Lelkészi Tár XV. kötet, 1918 december hónap, 12. szám. A Theologiai Értesítő rovatban Csánki Benjamin folytatja A Keresztén Erkölcsan történelmi nauca, fejlődése és problémái című gondos és tartalmas tanulmányát. Az 1918. évi második füzetben közölt összefoglaló ismertetés folytatásaképpen *V. jegyű* munkatárs bemutatja a német háborús ígéhirdetés legjelesebb gyűjteményeit. A Beszéd és Imádságok rovatában László Sándor, Péter Mihály, F. Varga Lajos, Vásárhelyi János és Zajdó László közleményei olvashatók. Az Értekezések tételcíme alatt D. Lencz Gézától jelent meg A reformáció a nemzeti érdekek védelmében (33—41. l.) című az az előadás, melyet ő a pozsonyi protestáns irodalmi kör estélyén illusztris és nagy számú hallgatóság előtt tartott. A havonként megjelenő D. L. T. előfizetési ára egész évre 32 K, az ORLE és MELE tagjainak azonban kedvezményesen csakis 30 K.

Ígéhirdető 1919. évi első füzetével a 14. évfolyamot kezdé meg. Paulik János három, Csernák Béla két, dr. Tóth Lajos és Bucsay László egy-egy beszéddel léptek az olvasó közönség elé, elmélkedvén a betegségből meggyógyulásról, a Jézusban vetett hitről, a keresztén értelemben vett uralkodásról és a boldogság nagy kérdéséről, szóval megannyi korszerű tételéről, amelyek a mai embert sokszorosán foglalkoztatják. Vajha a hirdető igének meglenne a foganatja! Az Ígéhirdető Nagybányán jelenik meg s előfizetési ára egész évre 24 K.

Protestáns Szemle XXX. évfolyam 7—10. füzet nyitányául R. L. kegyeletos említést közöl Tisza Istvánról, akihez fogható csak azok lehetnek, akik századok óta útrakeltek. „Benne megnöve és elbukva önmagunkat látjuk.“ A cikkek írói: dr. Tavaszy Sándor, dr. Sebestyén Jenő, Révész Imre, Ravasz László és dr. Lencz Géza. A Szemlét dr. Kecskeméthy István írta. A változatos Irodalom rovatban kívülök dr. Bede Mária, dr. Mitrovics Gyula és Kristóf György neveivel találkozunk.

Különfélék.

„Uram, tarts meg, mert elveszünk!“

„Uram, tarts meg, mert elveszünk!“
Nagy vihar között vagyunk,
Kis hajónk már süllyedni kezd...
Erősítsd szívünk s karunk,
Hogyha rajtunk nem segíesz,
És ha nem maradsz velünk,
Elboritnak már a habok,
Óh, ne hagyj el Istenünk!

Büntetésed ostromával

A magyart ne verd tovább...
Árva életének sorsa
Ne legyen még mostohább,
Óh, parancsolj a viharnak:
Pihenjen már végre el...
Hogy szívünk hálás imája
Szállhasson az égre fel!

Köröstarcsa, 1919 jan. 2.

SZABÓ JÁNOS.

„Az erdélyi evangélikus egyház jövője egyike azoknak a mellékkérdéseknek, amelyek a béketárgyalás alkalmával döntés alá kerülnek. Minden szakértő egyetért az erdélyi protestánsok összhangzó kívánságával abban a tekintetben, hogy ennek a kicsiny, de a protestantizmusra nézve nagyjelentőségű egyháznak zavartalan fennmaradása csakis akkor lesz biztosítva, hogyha Erdély Magyarországgal elválaszthatatlan egységben marad. Egyedül itt vannak meg az egyházi egyenjogúság és autonomia régi törvényeken nyugvó alapjai.“ Ezt olvassuk a Deissmann, berlini professzor által kiadott Evangelischer Wochenbrief 1918. évi 93—94. számában.

A debreczeni tudományegyetemen a rendes beiratkozások az 1918—19. tanév II. felére folyó évi január hó 7-én veszik kezdetüket s bezárólag január 18-áig tartanak. Akik valamely elháríthatatlan akadály miatt a fent említett határidőn belül beiratkozni nem tudnak, azok kötelesek akadályoztatásukat hitelesen igazoló okmányokkal fölszerelt kérvényüket annak a karnak dékánjához, melynek kebelebe magukat felvétetni óhajtják, legkésőbb január 18-ig benyújtani. A kari dékánok a fölvételt február 10-ig engedélyezhetik. Azok a hallgatók, akik február 10-éig sem volnának képesek beiratkozni, utólagos beiratkozásért az egyetem rectorához folyamodhatnak, aki a beiratkozást február 18-ig engedélyezheti. A beiktatáshoz születési bizonyítvány, érettségi bizonyítvány, hazai főiskoláról vagy külföldi egyetemről jövőknél távozási bizonyítvány, továbbá lecke-könyv, amennyiben pedig az érettségi vagy távozási bizonyítvány keltétől a felvétel időpontjáig hosszabb idő

telt volna el, az illetékes politikai hatóságtól erkölcsi bizonyítvány is szükséges. A jelentkezés az illető kar dékánjánál személyesen történik s erre a rectori engedéllyel iratkozók is kötelesek. Tandíjmentesség iránti kérvényeket az illetékes kari dékáni hivataloknál kell beadni. A nőhallgatók fölvételére vonatkozó eddigi korlátozó rendelkezések a minisztertanács határozata értelmében hatályon kívül helyeztetvén, a folyó tanév második felétől a nők az egyetem világi karaira rendes hallgatók, amennyiben a szükséges előfeltételek birtokában vannak, akadálytalanul beiratkozhatnak. A debreczeni egyetemi rectori hivatal.

Kultusz miniszterre Juhász Nagy Sándort, Debreczen város és egyházunk kitünő fiát kívánja a függetlenségi párt. A miniszterelnök azonban — a fővárosi lapok szerint — nem tehet eleget a kívánságnak, mert kultusz miniszter katolikus szokott lenni és a felekezeti érzékenységet kimélni kell. Így aztán — ugyancsak a pesti lapok szerint — Szmracsányi Györggyel tárgyalt, aki köztudomás szerint az exclusiv katolikus néppártnak egyik vezérembere volt. Ime hát: Juhász Nagy Sándor, aki alkalmasságát már be is bizonyította, nem jó, mert református. Szmracsányi ellenben, aki ugyancsak bizonyította az elfogultságát, jó, mert katolikus. Hát a felekezeti érzékenységet csak a katolikusoknál kell respektálni?

Követésre méltó példa. A siteri egyház, mint a reformátusság határvédő bástyája nyúlik be Bihar vármegye oláhlakta vidékére s a hegytetőn messze magaslik teljesen magyar és református lakosaival. Ez az 1100 lelket számláló kisközség, mintha az idők jelét látta volna, nem kevesebb, mint 21 kisebb-nagyobb-egyházi alapítvánnyal rendelkezik, mintegy 20,000 korona értékben. Van: tűzbiztosítási-, tanítói nyugdíj-, állami s egyéb adó-, párbér eltörlési-, egyházépítkezési-, lelkesítő s tanítói fizetési stb. alapja. Legutóbb egyik buzgó egyháztagja, Fakó Pál adományozott 2400 koronát harangalapra. Most azon fáradoznak, hogy egy minél nagyobb s tekintélyesebb összegű egyházfenntartási alapot létesítsenek. Segítse őket az Isten.

Zsidó nemzetiség is van most már Magyarországon. Eddig mindig azt hallottuk, hogy a zsidóság csak vallás és a zsidók éppen olyan magyarok, mint a keresztényen vallásfelekezetek bármelyikének legmagyarabb tagjai. Etekintetben olyan túlzásba mentek, hogy a népszámlálások alkalmával magyaroknak vallották magukat azok a zsidók is, akik nem is tudnak rendesen magyarul. Most bezzeg, — mikor a magyarság sorsa függ attól, hogy egy-egy területen mennyi a magyar, a magyar anyanyelvű zsidónak is azt az utasítást adják, hogy ne magyar, hanem zsidó nemzetiségűnek vallja magát. Nagyon megfontolatlan eljárás a zsidóság vezetői részéről, mely később súlyosan megbosszulhatja magát.

Hangya szövetségi fiókok létesítése körül egy kis bonyodalom van most Debreczenben. Az egyik fiókot ugyanis kizárólag katolikus népszövetségi tagok vezetésével akarják felállítani. Még amiatt sosem hallottunk panaszt, hogy reformátusok, mint ilyenek kísértenének meg itt valamely a társadalom javára szolgáló kezdeményezést.

Dr. Kőrösi Kálmán kollégiumi és egyházkerületi h. ügyészt december 29-én a debreczeni ügyvédi kamara elnökévé választotta meg. Lapunk illusztris munkatársa eddig, mint titkár, fejtett ki eredményekben gazdag tevékenységet az ügyvédi kamaránál s kiváló egyéni tulajdonságai mellett a korszellemet megértő és ennek megfelelő ernyedetlen buzgalmát és agilitását honorálták a kollégái, midőn őt az elnöki tisztségre megválasztották. Szívvel üdvözöljük.

Lapunk előfizetési díját a nyomdai munkadíjak és papírárak emelkedése folytán évi 28 koronára kellett felemelnünk, amint ezt múlt évi utolsó számunkban megemlítettük s amint Lapunk címében is olvasható. Mindamellett előfizetőink közül sokan a régi előfizetési díjat küldték be. A kiadóhivatal arra kéri az előfizetőket, hogy az új előfizetési árat küldjék be s ha már beküldték a régi összeget, pótolják azt mielőbb félreértések kikerülése végett.

Utasításul. A tökesegély kölcsönök kötelezvényeit a legtöbb egyház nem szereli fel okmánybélyeggel, hanem bélyeg nélkül küldi fel a püspöki hivatalhoz. Miután ezek a kötelezvények az új bélyegtarifa II-ik fokozatában megállapított bélyegilleték alá esnek, arra kérjük a kötelezvénykiállító egyházakat, hogy a kötelezvény első sorában fennhagyott vonalra illesszék fel a kellő értékű okmánybélyeget, írják azt át a megfelelő szöveggel, mert a bélyegtelen vagy hiányos felbélyegzésű kötelezvény visszaküldése sok munkát és idővesztést okoz.

A családi pótlék, ruhasegély tárgyában a következő értesítést kapta sürgőnyileg szerkesztőségünk: A december 21-iki minisztertanácson lelkészeink, vallásitanító lelkészeink és teológiai tanáraink számára 1918 (nyolc) január 1-től megszavazott családi pótlékok, a ruhasegélyek és rendkívüli segélyek kiutaltattak a püspöki hivatalhoz. Kováts, kormánybiztos.

Svájci egyházi küldöttség Magyarországon. A Nap híradása szerint dr. Kováts István, a protestáns ügyek kormánybiztosa azt az értesítést kapta a magyarországi protestáns egyház Svájcba küldött delegátusaitól, hogy Német-Svájc nagy egyházi tanácsa megbízottakat küld Magyarországra a protestánsok helyzetének tanulmányozására. Svájc egyházi tanácsa felhívta az Egyesült-Államok elnökének figyelmét arra, hogy nemzetközi bizottságot küldjön Magyarországra ugyanebből a célból.

Hajdúföld címen új heti lap kezdte meg pályafutását azzal a céllal, hogy nemcsak Hajdu megye, de általában az egész magyar gazdatársadalomhoz szóljon ezekben a forgó viszontagság járma alatt nyögő időkben. A Hajdúföld Debreczen város és Hajdu megye szakembereit egyesítette avégett, hogy ezek a férfiak tudásuk erejével, magyarságuk hevével megmozgassák a földműves társadalmat, hadd lássa meg mindenki tisztán a mai forrongó világot s legyen résen ott, ahol nemcsak egyéni, vagy társadalmi osztályérdekek, hanem hazánk léte forog kockán. Az első szám vezető cikkében Juhász Nagy Sándor államtitkár szól Hajdu megye földművelő népéhez, hangsúlyozván a földműves demokrácia megteremtésének szükségességét. Mit akarunk? címmel dr. Herpay Gábor vármegyei főlevéltárnok a

múltakra való tanulságos utalásokkal ír a földmives nép szervezkedésének fontosságáról oly szemléltetően, hogy elolvasása után más szempontból látja az olvasó a mai helyzetet, mint addig, amíg ily összefoglaló képről tudomást nem szerzett. A második szám már arról számol be, hogy a Hajdúmegyei Földmives Népszövetség mily eredményes munkát végzett a vármegye területén tartott népgyűléseivel és mozgalmival. A *Hajdúföld* sok tekintetben megérdemli, hogy földmivelő népünk körében nagy elterjedtségnek örvendjen. Előfizetési ára 12 korona egész évre; tehát oly csekély, hogy ennél olcsóbb heti lap talán nincsen is. Szerkesztősége és kiadóhivatala Debreczen, Vármegyháza.

A Dunántúli Protestáns Lap legújabb száma Czeglédy Sándor theol. akad. tanár felelős szerkesztőségében látott napvilágot, folyó hó 5-én. A volt szerkesztő, Kiss József pápai esperes több, mint két évtizeden át volt kiválóan buzgó és példás vezetője a lapnak és sok oldalú elfoglaltságára való tekintettel sa azért is, hogy az ifjabb generációnak teret engedjen, megvált a múlt év végén a lap szerkesztésétől. A lap a 21 évvel ezelőtt kötött szerződés szerint Németh István dunántúli püspök tulajdonába ment át, aki a legújabb szám szerint eme tulajdonjogát a dunántúli egyházkerületnek átengedi. A lap felelős szerkesztője dr. Vass Vince theol. tanár lesz, aki most, mint a magyar protestáns egyházak érdekében külföldre kiküldött megbízottak egyike, nem tartózkodik Pápán. Ezért ideiglenesen Czeglédy Sándor a felelős szerkesztő, aki az Olvasókhöz intézett beköszöntőjében részletesen rámutat arra, mily nagy szükség van napjainkban az egyházi sajtó fennmaradására és speciatim a dunántúli egyházkerület mily nehezen nélkülözhetné a már harmincadik évfolyamába lépett Dunántúli Protestáns Lapot. A lap főmunkatársai: Pongrácz József, Faragó János és dr. Trocsányi Dezső, akik közül Faragó János a kiadóhivatal ügyeit vezeti tovább az eddigi gondossággal. A lap előfizetési ára egész évre 20 korona. Mi, akik ismerjük az egyházi lapok szerkesztésének nehézségeit s különösen azt a közönyösséget, amit a közönség olykor olykor az egyházi lapok iránt tanúsít, amennyiben vidéki értesítéseket alig-alig küldenek: őszintén kívánjuk, hogy Dunántúli Protestáns Lap társunk új szerkesztősége élvezze mielőbb és tartósan azt a gyönyörűséget, hogy olvasói közül minél többet számláljon munkatársai közé.

Szerkesztői üzenet.

L. Debreczen. Mivel e lapért a teljes anyagi és erkölcsi felelősséget főszerkesztőnk viseli, természetes, hogy minden fontosabb kérdésben *kizárólag ő szabja meg* a lap irányát. Épen azért fontosabb ügyekben — kivált ha *személyek* is vannak érintve — készséggel osztja meg, sőt veszi át a felelősséget a vele különben teljesen egyetértő felelős szerkesztőről. Ami az adott kérdést illeti: főszerkesztőnknek semmi oka sincs a kérdézt úrra haragudni, sőt ellenkezőleg: személyében nagyon sok kitünő tulajdonságáért iger nagyra becsüli és sokszor még (minden emberben bőven levő) hibáit is rokonszenveseknek találja. Azonban főszerkesztőnk azt tartja, hogy közügyekben az állásfoglalás nem történhetik személyi rokon-, vagy ellenszenvnek szerint és ha a keresztyén elveken és az egyház érdekén olyan — az ő erős meggyőződése szerint igen súlyos, — kártétel történik, aminőnek ama határozat meghozatalát és szétkül-dését tartja, véleményét bárki irányában érzett tiszteletből sem fogja ezentúl sem elhallgatni.

Hivatalos értesítés.

159—1919. szám.

Körlevél

valamennyi főgimnázium igazgatóságához.

Tudomásul vétel végett közlöm a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak következő rendeletét:

228.879—1918. V.

Lehetővé óhajtom tenni, hogy mindazok a középfokú iskolai tanulók (főgimnázium, főreáliskola, felsőkereskedelmi iskola, tanítóképző-intézet), akiknek a háború miatt tanulmányaikat félbe kellett szakítaniok, e félbe szakított tanulmányaikat pótolhassák, illetőleg befejezhessék: azért az 1915. évi XIII. t.-c. 5. §-ában foglalt felhatalmazás alapján elrendelem, hogy ilyen középfokú iskolai növendékek részére a VIII. ker. állami főgimnáziumban (esetleg az V. ker. állami főgimnáziumban), az V. ker. állami főreáliskolában, a VII. ker. állami felsőkereskedelmi iskolában, az I. ker. állami tanítóképző-intézetben újabb tanfolyam szerveztessék.

1. A tanfolyam csak az utolsó előtti és utolsó évfolyamú katonai növendékekre nézve szervezendő, a rendes tanulóktól elkülönítve; a délutáni órákban, 1919 január 7-től kezdődőleg tizenkét héten át olyképen, hogy az utolsó hét a vizsgálatokra fordítandó.

Azok a növendékek, akik az 1918. év folyamán a középiskoláknál a VI. (felsőkereskedelminél az alsó, tanítóképzőnél a II.) osztályból vonultak be, az utolsó előtti osztályú tanfolyamra nem bocsáthatók. Minthogy ezek a tanulók az illető osztályról időelőtt kapták meg bizonyítványaikat, nem veszítenek semmit s így a folyó tanévre az utolsóelőtti osztályra rendes tanulóknak veendőek fel. Ugyanez áll azokra a tanulókra is, akik esetleg még alsóbb osztályból vonultak be.

A gimnáziumi V—VI., felsőkereskedelmi iskolai alsó, tanítóképzőintézeti I—II. osztályba esetleg jelentkező olyan növendékek, akik 1918 előtt vonultak be a katonasághoz, magánvizsgálatra utasítandók, de mindaddig, amíg magánvizsgálatra elkészülhetnek, rendes tanulókként az illető intézetbe felvehetők, illetőleg a rendes tanításban részt vehetnek. Ezek a tanulók, kérelmükre a tanév folyamán bármikor (ahány tanévet veszettek, egymásután annyi osztályról) magánvizsgálatra bocsáthatók. Érettségi-, illetve képesítő vizsgálatot azonban csak tanfolyamon vagy szabályszerű időben és helyen tehetnek.

Egy-egy tanfolyamon legalább 10 növendéknek kell lennie és 40-nél több nem lehet.

2. A tanfolyamra az igazgatóság, saját hatáskörében, a késelelem igazolása után, január 20-ig veheti fel a jelentkezőket. Ezen időn túl senki sem nyer felvételt.

3. A tanfolyamon előadandó anyag tanmenetét az illető tanári testület tantárgyanként elkészíti és jóváhagyásra felettes hatóságának felterjeszti. A heti órák száma 30-nál több nem lehet. A gimnáziumoknál a torna heti 2 órája a magyar nyelv óráinak, a görög-pótló rajz 2 órája a fizika, a filozófia 1 és a hittan 1 órája a mennyiségtan; a reáliskolánál a 2 tornaóra a magyar nyelv, a filozófia 1 órája a mennyiségtan, a francia 1 órája a fizika és a hittan 1 órája a német nyelv óráinak gyarapítására, a VII. osztály görög-pótló irodalom heti 1 órája a VII. osztály magyar irodalom összefoglalására és ismétlésére fordítandó.

Megjegyzendő, hogy mindazonkál a tárgyaknál, melyek írásbeli dolgozatokkal vannak egybekapcsolva, legalább 2—2 iskolai (vagy házi) dolgozat, házi feladat pedig szükség szerint készítendő. Különös gondot kell fordítani az anyag begyakorlására.

4. A szóbeli érettségi-, illetőleg képesítő vizsgálat előtt a növendékek a középiskolánál a magyar nyelv-ből (a felső-kereskedelmi iskolánál a rendszeren előírt tárgyakból, a tanítóképző-intézetnél a paedagógiából) írásbeli érettségi dolgozatot is készítenek.

5. A növendékek a szabályszerű magánvizsgálati-, illetve képesítő vizsgálati díjakon kívül semmiféle más díjat nem fizetnek.

6. A növendékek az intézet egyeteme alatt annak, a tanfolyamra pontosan kell járniok. Óramulasztásaikat orvosi bizonyítvánnyal kell igazolniok. Rendetlenség, hanyagság vagy illetlen viselet a tanfolyamból való kizárást vonhatja maga után.

7. A tanfolyamot tanító tanárookra vonatkozólag (esetleg a szomszédos intézetek tanári testületének figyelembe vételével) az igazgatóság közvetlenül ide terjeszti be javaslatát, amely különös figyelemmel legyen a gyakorlati tanítás terén már kitűnt tanerőkre.

8. A tanfolyam tanárai, közvetlenül ide felterjesztendő kimutatás alapján 15 K óradíjban, az igazgatók pedig a tanfolyam vezetéséért és felügyeletéért háromszáz korona tiszteletdíjban fognak részesülni.

9. A tanfolyam végén tartandó osztály, továbbá érettségi ill. képesítő vizsgálatokra való elnöklés tárgyában annak idején rövid úton fogok intézkedni.

10. A tanfolyam igazgatói közvetlenül ide bejelentik január 15-ig felvettek számát, a befejezéskor pedig felettes hatóságuk útján felterjesztik az összes iratokat.

11. A tanfolyam osztályvizsgálatain esetleg javítóvizsgálatra bocsátott növendékek szabályszerűen két hónap múlva, az érettségi, ill. képesítő vizsgálatra, javítóvizsgálatra útasítottak pedig a következő tanfolyam befejeztével esetleg szabályszerű időben tehetnek javítóvizsgálatot.

12. A kiállítandó osztálybizonyítványokon jelen rendeletre való hivatkozással feltüntetendő, hogy az illető növendék e tanfolyam végeztével tett magánvizsgálatot, az érettségi ill. képesítőbizonyítvány szövegében és a kimutatásban ez a körülmény így tüntetendő fel: „a

...osztályt a 228,879—1918 sz. VKM. rendelettel szervezett tanfolyamra . . .“

13. Ott, ahol az utolsó előtti osztályosok részére januárban szerveztetett tanfolyam, ennek befejeztével április 1-től kezdődőleg tizenkét hétre a jelen rendeletben megállapított feltételek mellett utolsó osztályú tanfolyam szervezendő, hogy a fentjelölt tanulók tanulmányaikat befejezhessék.

14. Az eddigi tapasztalatok alapján biztos a reményem, hogy a tanfolyamon tanító tanárok a növendékeknek és a magyar tanügynek érdekeit szem előtt tartva, teljes erejükkel rajta lesznek, hogy a tanulmányi eredmény minél jobb legyen.

Debreczen, 1919 január 9.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés meghosszabbítás.

A „Debreczeni Protestáns Lap“ 1918. évi november hó 9-én megjelent 45-ik számában — a kéki református elemi népiskola orgonistakántortanítói állására vonatkozólag közzétett pályázati hirdetés, a „Néptanítók Lapja“-ban kitűzendő határideig meghosszabbítottatik.

Kék, 1919 január 7.

Református presbyterium.

Pályázat.

A biharfélegyházai (Biharmegye vasúti állomás Gyapoly 1 klm.) református egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalma: az egyháztól 598 korona évi készpénz és ez évre személyi pótlék 600 korona, 2 öl tűzifa megváltva 60 korona, 4 hold föld haszonélvezete, 3¹/₄ legelőjog (mai ára 130 kor.), konfirmációra előkészítésért személyenként 2 korona, ismétlőiskolában fiúnövendékek tanításáért községtől 30 korona, tisztességes lakás kerttel, törvényes stóla. Az államtól a törvényes kiegészítés.

Kötelessége: I—VI. fiú elemi osztályok tanítása a tiszántuli egyházkerület tanterve szerint, kántori teendők végzése, ismétlő iskolások tanítása, egyházjegyzői teendők teljesítése, lelkész akadályoztatása esetén s kánonikus órákon (legátus jár) a templomban helyettesíteni.

Személyes megjelenés az orgonázás és éneklés bemutatása végett különösen ajánlatos. Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Kellően felszerelt kérvények január hó 22-ig alulírott református lelkészhez küldendők.

Biharfélegyháza, 1919 január 5-én.

Egel István
református lelkész.